

PARİS ANLAŞMASI

Genel Bilgi

Paris Anlaşması, temel olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne dayanmaktadır ve Kyoto Protokolü'nün sona erme tarihi olan 2020 sonrası iklim değişikliği rejimini düzenlemeyi amaçlamaktadır.

Paris Anlaşması, 2020 sonrası süreçte, iklim değişikliği tehlikesine karşı küresel sosyoekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesini hedeflemektedir. Paris Anlaşması'nın uzun dönemli hedefi, endüstriyelleşme öncesi döneme kıyasen küresel sıcaklık artışının 2°C'nin olabildiğince altında (mümkünse 1.5 derece seviyesinde) tutulmasıdır. Bu hedef fosil yakıt (petrol, kömür) kullanımının tedricen azaltılarak, yenilenebilir enerjiye yönelinmesini gerektirmektedir.

Paris Anlaşması iklim değişikliğine karşı uluslararası işbirliğini farklı bir yoldan sürdürmektedir. Paris Anlaşması ile Sözleşmenin ekler sistemi ve özellikle de Kyoto Protokolü ile kurulan yapının küresel emisyonlarda en yüksek paya sahip olan ABD ve Çin gibi önemli tarafların azaltım eyleminin dışında kalmasına yol açtığı için etkili olmadığı savından yola çıkılarak, tüm tarafları azaltım eylemine ortak etmesi beklenen yeni bir işbirliği çerçevesi oluşturulmuştur.

Anlaşma'nın en önemli özelliği Kyoto Protokolü'nden farklı olarak gelişmiş ve gelişmekte ülkelerin Ulusal Katkı Beyanları'nı (Nationally Determined Contribution / NDC) ile azaltım eylemine katılmasıdır. Tüm ülkelerin emisyon azaltım ya da sınırlama hedefleriyle katılımını sağlayabilmek adına Protokol'den farklı yeni bir mimari oluşturulmuştur. Taraf ülkelerin üstleneceği sorumlulukların belirlenmesinde aşağıdan yukarı (bottom-up) ve yukarıdan aşağı (top-down) olarak tanımlanan yöntemleri birlikte kullanan Anlaşma hibrid bir yapı sergilemektedir. Taraf ülkelerin ulusal koşulları çerçevesinde kendi belirledikleri bağlayıcı olmayan gönüllü hedeflerden oluşan ulusal katkıları Anlaşmaya aşağıdan yukarı niteliğini kazandırmıştır. Anlaşma uygulamasının tüm taraflar için geçerli bir raporlama ve gözden geçirme sistemi ile izlenmesi yeni rejimin yukarıdan aşağı niteliğini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Anlaşma bu özellikleriyle "vaat ve izleme" (pledge-and-review) olarak adlandırılan yaklaşım üzerine kurulmuştur.

Paris Anlaşması'yla kurulan yeni rejim mimarisinin Sözleşme ve Protokol'den farklılaştığı alanların başında Sözleşme ekleriyle yapılan sınıflandırmadan uzaklaşması gelmektedir. Anlaşma tarafların bireysel ve kolektif sorumluluklarıyla ilgili hükümlerinde eklere doğrudan

atıfta bulunmamakta, **yalnızca gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ayrımını kullanmaktadır**. Gelişmekte olan ülkeler grubunun kendi içinde sergilediği çeşitliliği de teslim eden Anlaşma şeffaflık, uygulama ve uygunluk mekanizması gibi işleyişle ilgili düzenlemelerde kırılmalıklarına, özel durumlarına ve kapasitelerine göre gelişmekte olan ülkeler arasında da farklılaştırmaya giderek en az gelişmiş ülkelere gereklerin yerine getirilmesinde esneklik sağlayan gömülü bir farklılaştırma yaratmıştır. Bununla birlikte, Anlaşma'nın Sözleşme eklerinin işlevini tümüyle ortadan kaldırdığını söylemek mümkün değildir. **Eklere doğrudan atıf yapılmamış olsa da özellikle azaltım ve finansman gibi öze ilişkin ödevlerin düzenlenmesinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında yapılan ayırım, örtük olarak ekler sistemini izlemektedir**. Örneğin gelişmiş ülkelerin Sözleşme'de olduğu gibi gelişmekte olan ülkelere finansman desteği sağlamaya devam edeceklerini belirten 9. Madde ekleri anmamaktadır; ancak bu hükmün Sözleşmenin 4. Maddesinde düzenlenen EK-II ülkelerinin mali destek yükümlülüğünün devamı olduğu açıktır. Yine, azaltımın düzenlendiği 4. Madde'de emisyon azaltım "hedef" ve "çabaları" şeklinde yapılan ayırımla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin azaltım eylemlerinin türleri arasında farklılaştırmaya gidilmiştir.

Türkiye'nin Paris Anlaşmasına Taraf Olması

12 Aralık 2015 tarihinde kabul edilen ve 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren Paris Anlaşması, küresel iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir dönüm noktasıdır. Türkiye, yeni iklim rejiminde finans ve teknoloji desteklerine erişim talebinin karşılanması kaydıyla 2015 yılında Paris Anlaşmasını kabul etmiş ve 22 Nisan 2016'da anlaşmayı GELİŞMEKTE OLAN ÜLKE olduğunu sözlü olarak dile getirerek imzalamıştır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, 21 Eylül 2021 tarihinde Birleşmiş Milletler 76. Genel Kurulunda Paris Anlaşmasını onaylayacağımızı açıklamıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız 27 Eylül 2021 tarihinde gerçekleşen Kabine Toplantısı'nın ardından yaptıkları konuşmada ise 2053 net sıfır emisyon hedefimizi açıklamıştır. Bu açıklamaların ardından 2016 yılında imzalamış olduğumuz Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun 7 Ekim 2021 tarihli ve 31621 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Ayrıca, Paris Anlaşması'na ilişkin Onay Belgesi ve Ulusal Beyanımız 11 Ekim 2021 tarihinde Anlaşma Depoziteri olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmiştir. Anlaşma'nın 30 günlük depoziter süresi 10 Kasım'da sona ermiştir ve bu tarihte Türkiye Paris Anlaşmasına taraf olmuştur.

Tablo: Paris Anlaşması'nın maddeleri

	Başlangıç			
	Amaç (Madde 2)			
K a p a s i t e	Ulusal Katkılar (Madde 3)			
	Azaltım (Madde 4)	Uyum (Madde 7)	Finansman (Madde 9)	Teknoloji (Madde 10)
	Ulusal Katkılar (NDC)	Uyum Amacı Uyum Çerçevesi Uyum Planlama Uyum Bildirimi	Uzun Erimli Finansman Yeşil İklim Fonu İklim Finansmanı Raporlama	Uzun erimli Vizyonu Teknoloji Meka Teknoloji Çerç
	Güçlendirilmiş Saydamlık Çerçevesi (Transparency)(Madde 13)			
	Uygulama ve Uygunluk (Compliance) (Madde 15)			
	Küresel Durum Değerlendirmesi (Global Stocktake) (Madde 14)			